

José Carlos de Hoyos, Cécile Poix, Adam Renwick, Corina Veleanu
(editores / éditeurs)

**DESAFÍOS DE LA NEOLOGÍA
EN LAS LENGUAS ROMÁNICAS EN EL SIGLO XXI**

**DÉFIS DE LA NÉOLOGIE
EN LANGUES ROMANES AU XXIe SIÈCLE**

edit.um
EDICIONES DE LA UNIVERSIDAD DE MURCIA

Esta publicación ha sido posible gracias al apoyo de la universidad Lumière Lyon 2, del centro de investigación *Centre de Recherche en Terminologie et Traduction* (EA – 4162), de la *Délégation générale à la langue française et aux langues de France* (DGLFLF), del Instituto Cervantes de Lyon, del Institut de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra (Barcelona) y de la Métropole de Lyon.

Imagen de la portada © Getty Images, 2018

J. C. de Hoyos, C. Poix, A. Renwick, C. Veleanu, éd.s./eds. (2020): *Défis de la néologie en langues romanes au XXIe siècle / Desafíos de la neología en las lenguas románicas en el siglo XXI*, Ediciones Universidad de Murcia, Murcia.

© José Carlos de Hoyos (editor científico y autor de la introducción), Cécile Poix (editora científica), Adam Renwick (editor científico), Corina Veleanu (editora científica), 2020.

© EDITUM. Ediciones de la Universidad de Murcia, 2020

Primera edición: 2020
ISBN: 978-84-09-23398-4

José Carlos de Hoyos
Cécile Poix
Adam Renwick
Corina Veleanu
(editores / éditeurs)

**DESAFÍOS DE LA NEOLOGÍA
EN LAS LENGUAS ROMÁNICAS EN EL SIGLO XXI**

**DÉFIS DE LA NÉOLOGIE
EN LANGUES ROMANES AU XXIe SIÈCLE**

2020

TABLE DE MATIÈRES

ÍNDICE

Introduction / Introducción.....	6
I. Néologie terminologique / Neología terminológica	
Vega Moreno, Érika: Las creaciones neológicas por acronimia en el lenguaje de la publicidad.....	11
Pozuelo-Ollé, Òscar; Estopà, Rosa; Lorente, Mercè: Diagnosticar, hemopoètic, naixement: neologicitat i morfologia de les unitats terminològiques eventives en medicina.....	23
Enăchescu, Mihai: El reemplazo de los arabismos en español: remedios curativos medievales	37
Park, Morgan: Diferentes imàgenes del medio ambiente se adaptan a diferentes tipos de expresiones.....	51
Torres Rivera, Andrés; Estopà Bagot, Rosa; Torres-Moreno, Juan Manuel: Detección de neologismos semánticos: Una aproximación estadística y de aprendizaje automático que combina corpus generales y especializados.....	66
II. Sociolinguistique de la néologie / Sociolingüística de la neología	
Favreau, Hélène: Commentaires épilinguistiques et sentiment néologique : évaluation comparative de quelques néologismes par deux groupes d'étudiants	79
Nitti, Paolo : «Ma si può dire architetta e avvocata? Non sono errori?». Un'indagine sull'accettabilità dei neologismi per i nomi femminili delle professioni da parte degli studenti in Italia	90
Grimaldi, Claudio : Mots, couleurs et néologie : analyse des dénominations de couleur en français contemporain.....	103
Balthazard, Matthieu : La néologie wallonne aujourd'hui. Étude d'un concours de néologismes subventionné : la Bate dès noûmots	114

III. Médias et néologie / Medios de comunicación y neología

Maldussi, Danio : Guerre des isotopies dans la conceptualisation de la néologie d'emprunt : le « quantitative easing » de la BCE et sa figuralité à l'épreuve du discours de presse francophone.....	125
Altmanova, Jana; Piro, Rosa: Figement des composés néologiques du type N+Npr et Npr+N en français et en italien.....	139
Jablonka, Edyta : La néologie par emprunt: analyse des blogs féminins portugais et brésiliens.....	150

Diagnosticar, hemopoètic, naixement: neologicitat i morfologia de les unitats terminològiques eventives en medicina

Òscar Pozuelo-Ollé, Rosa Estopà, Mercè Lorente¹

Universitat Pompeu Fabra - IULA

Resum: Els predicats eventius es poden vehicular amb unitats lèxiques de diverses categories gramaticals (noms, verbs, i adjectius). En aquest estudi descrivim el tractament lexicogràfic de setze unitats terminològiques (ULE) eventives formades per sufixació, derivació zero, o composició culta. Establim la neologicitat de les ULE per a dos diccionaris especialitzats en ciències de la salut (*TCS* i *DEMCAT*), i verifiquem, si escau, el valor eventiu del contingut de la definició de les ULE.

Paraules clau: eventivitat, neologicitat, neonímia, morfologia, medicina

Abstract: Eventive predicates may be conveyed by lexical units of different parts of speech (nouns, verbs, and adjectives). This study, based on a lexicographical approach, analyzes sixteen eventive terminological units (ULE) formed through suffixation, conversion, or classical compounding. Neologicity for each ULE is established according to health-sciences specialized dictionaries (*TCS* and *DEMCAT*), and, when relevant, the eventive value of ULE is supported by their definitions.

Keywords: eventivity, neologicity, neonymy, morphology, medicine

¹ Correos electrònics: oscar.pozuelo@upf.edu, rosa.estopa@upf.edu, merce.lorente@upf.edu

1. Introducció

Els neònims, neologismes terminològics, o neologismes especialitzats, són les unitats lèxiques noves que s'utilitzen en un àmbit d'especialitat concret.

En el estudio de la neología terminológica se produce la intersección de los dos campos que integran el sintagma elegido para esta denominación tan transparente: el de la *neología*, entendida ésta como el estudio del proceso de generación e incorporación de nuevas unidades en una lengua, y el de la *terminología*, en su sentido más amplio, de ámbito dedicado al estudio de las unidades especializadas de una o varias lenguas. (García Palacios, 2009, p. 18)

La producció de neònims es vincula amb la creació i la difusió del coneixement especialitzat (neonímia primària o *néonymie d'origine*), o bé amb la traducció del coneixement especialitzat (neonímia secundària o *néonymie d'appoint*) (Rondeau, 1981; Cabré, 1992). En tots dos casos, per la seva doble condició d'unitats lèxiques noves i d'unitats lèxiques especialitzades, els neònims presenten les característiques següents (Cabré, 1992, 2004; García Palacios, 2009; Estopà, 2010):

- Univocitat
- Monoreferencialitat
- Inserció en el sistema ontològic d'un àmbit d'especialitat
- Necessitat denominativa
- Variació denominativa
- Formació a partir dels procediments morfològics productius en cada àmbit d'especialitat
 - Estabilitat en l'ús vinculada a la difusió
 - Possibilitat d'adequació semàntica entre la forma i el contingut mitjançant red denominacions successives
 - Possibilitat de banalització o pèrdua del valor especialitzat
 - Possibilitat de datació precisa del primer ús

2. Marc teòric

El marc teòric en el qual fonamentem aquesta recerca parteix del principi que totes les unitats terminològiques, o unitats lèxiques especialitzades (ULE), s'integren naturalment en el discurs. Des d'aquesta perspectiva, les ULE poden vehicular propietats semàntiques com la predicació eventiva.

2.1. Eventivitat i discurs

Els esdeveniments constitueixen un tipus de predicat, que s'oposa principalment als resultats (incloses les entitats), i que denota accions perceptibles sensorialment.

It is events, processes, and actions, and not facts or results, that occur, take place, begin, last, and end. The former, and not the latter, can be watched, heard, followed, and observed; they can be sudden[,] gradual, violent, or prolonged. (Vendler, 1967, p. 141)

2.1.1. La predicació eventiva

Els predicats oracionals presenten les característiques següents d'acord amb la Teoria Generativa (Napoli, 1989):

- Són unitats semàntiques.
- No constitueixen necessàriament unitats lèxiques o unitats sintàctiques.
- Es projecten lingüísticament en forma de participants a través de papers semàntics.
- Consten d'un nucli, generalment amb modificadors (unitats lèxiques que restringeixen el significat del predicat) i especificadors (altres unitats lèxiques amb significat eventiu).
 - Tenen com a nucli unitats lingüístiques amb significat lèxic: alguns adjectius, la majoria de verbs, i els noms abstractes.
 - Presenten un correlat amb els arguments a través del nucli, que és una unitat lèxica amb estructura eventiva.

L'eventivitat es realitza lingüísticament a través d'unitats lèxiques. Els nuclis prototípics són verbs, que poden incloure un component semàntic implícit de durada o finalització (Vendler, 1967). Al voltant del verb es genera un conjunt de relacions sintacticosemàntiques en forma de papers temàtics (representació lògica) i arguments (expressió lingüística) (Grimshaw, 1990; Williams, 1994).

2.1.2. *L'eventivitat en terminologia*

En terminologia, la recerca sobre eventivitat lèxica se centra en les unitats verbals. S'han identificat quatre tipus de verbs, dels quals només els dos primers són pròpiament especialitzats (Lorente, 2007):

- Verbs quasiterme: verbs que es relacionen amb un nom del mateix paradigma i s'insereixen en un sintagma verbal, en el qual hi ha un terme
- Verbs fraseològics: verbs que es relacionen amb un nom del mateix paradigma i s'insereixen en un sintagma verbal, en el qual no hi ha un terme
- Verbs de relació lògica: verbs que es relacionen amb un nom del mateix paradigma i no s'insereixen en un sintagma verbal
- Verbs performatius del discurs: verbs que no es relacionen amb un nom del mateix paradigma

La relació paradigmàtica amb les unitats verbals justifica el valor eventiu de les unitats nominals (Bretonnel Cohen, Palmer, & Hunter, 2008) i les unitats adjectivals (Kornfeld & Resnik, 2003). Algunes unitats adjectivals també poden fer referència a propietats mesurables (eventives): temps, grau, qualitat, quantitat, i modalitat epistèmica (Maniez, 2001).

2.2. *Eventivitat i morfologia*

Els neònims que analitzem en aquesta recerca corresponen a unitats lèxiques especialitzades (ULE) utilitzades en medicina en català. La neonímia primària, en aquest àmbit d'especialitat, es basa en tres procediments morfològics principals: la sufixació, la derivació zero, i la composició culta.

2.2.1. La sufixació i la derivació zero

La sufixació i la derivació zero són els procediments morfològics que, a efectes del present estudi, permeten de completar paradigmes morfològics per recategorització d'una base lèxica.

A partir del criteri lexicogràfic invers —una unitat lèxica és neològica si no es recull en els diccionaris de referència no especialitzats en català—, l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra documenta 1 007 lemes nous formats per sufixació (un 10,6 % del total), i 145 lemes nous formats per derivació zero (conversió sintàctica i lexicalització) (un 2,6 % del total) entre els anys 2007 i 2009 (Bernal & Cabré, 2015; Lorente & Cantero, 2015). Aquestes diferències quantitatives es mantenen sistemàticament en el període 2007-2017 (mitjanes anuals de 725 i 175 lemes nous, respectivament) (BOBNEO).

Tots dos procediments morfològics poden vehicular eventivitat, que s'observa prototípicament en els noms o els adjectius formats a partir de bases verbals, i també en els verbs (Cabré, 2002; Institut d'Estudis Catalans, 2016). En neonímia catalana, la sufixació es considera el procediment morfològic preferent per als noms deverbals (sufixos *-atge*, *-ció*, i *-ment*) i els verbs deadjectivals (sufixos *-ificar* i *-itzar*); els verbs denominals poden presentar derivació zero (desinència *-ar*) i sufixació (sufixos *-ejar*, *-ificar*, i *-itzar*), a vegades en concurrència amb una mateixa base (Rull, 2004).

2.2.2. La composició culta

La composició culta és un procediment morfològic que, a efectes del present estudi, permet d'obtenir neonímia utilitzada prototípicament en l'àmbit mèdic.

A partir del criteri lexicogràfic invers —una unitat lèxica és neològica si no es recull en els diccionaris de referència no especialitzats en català—, l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra documenta gairebé 1 143 lemes nous formats per composició culta (un 8,6 % del total) entre els anys 2007 i 2009 (Cañete et al., 2015). Aquestes dades es mantenen bastant estables en el període 2007-2017 (mitjana anual de 583 lemes nous) (BOBNEO).

La composició culta pot vehicular eventivitat en la mesura que el formant culte (d'origen grecollatí) situat més a la dreta, que és el nucli de la paraula (nom, verb, o adjectiu) en la qual s'insereix, té un valor eventiu (Gràcia, 2002; Institut d'Estudis Catalans, 2016). En neonímia catalana, aquest formant culte final es pot combinar amb altres formants cultes (solució més habitual) o bé amb bases patrimonials; destaca la productivitat de formants sufixals cultes eventius com *-cidi* 'mort', *-fòbia* 'aversió', i *-teràpia* 'tractament' (Cañete et al., 2015).

3. Estudi de casos

Per a l'estudi de casos de la present recerca seleccionem un conjunt representatiu d'unitats lèxiques especialitzades (ULE) que tenen un valor predicatiu eventiu. Aquestes ULE, obtingudes mitjançant els procediments morfològics descrits, i agrupades segons el paradigma morfològic, són susceptibles de figurar en diccionaris especialitzats en medicina.

3.1. Metodologia

Les unitats lèxiques especialitzades (ULE) objecte d'estudi s'agrupen d'acord amb els tres procediments morfològics pertinents i les tres categories lèxiques eventives descrites en el marc teòric (nom, adjectiu, i verb; en endavant referim la categoria lèxica de cada ULE mitjançant els subíndexs N , A , i V , respectivament). Llistem aquestes ULE d'acord amb les propietats morfològiques i morfosintàctiques a continuació.

ULE	Categoria lèxica	Procediment morfològic
<i>esplenectomia</i> _N	Nom	Composició culta
<i>esplenectòmic</i> _A	Adjectiu	Sufixació
<i>esplenectomitzar</i> _V	Verb	Sufixació
<i>hemopoesi</i> _N	Nom	Composició culta
<i>hemopoètic</i> _A	Adjectiu	Sufixació
<i>diagnòstic</i> _N	Nom	Composició culta
<i>diagnòstic</i> _A	Adjectiu	Derivació zero
<i>diagnosticar</i> _V	Verb	Derivació zero
<i>esclerosi</i> _N	Nom	Composició culta
<i>esclerosant</i> _A	Adjectiu	Derivació zero
<i>esclerosar</i> _V	Verb	Derivació zero
<i>naixement</i> _N	Nom	Sufixació
<i>néixer</i> _V	Verb	(Formació patrimonial)
<i>fosforilació</i> _N	Nom	Sufixació
<i>fosforilatiu</i> _A	Adjectiu	Sufixació
<i>fosforilar</i> _V	Verb	Derivació zero

Taula 1: Llista d'ULE, classificades segons la categoria lèxica i el procediment morfològic de formació

La selecció d'aquestes ULE obeeix a sis criteris lingüístics no excloents entre si. Resumim aquests criteris a continuació.

A. Criteris textuais	
1. Criteri terminològic	Inclusió de la ULE en els textos
2. Criteri discursiu	Aparició de la ULE en un context especialitzat i eventiu
B. Criteris gramaticals	
3. Criteri morfològic	Realització explícita d'algun morfema eventiu en la ULE: <ul style="list-style-type: none"> • Formant sufixal culte eventiu • Sufix eventiu • Prefix eventiu
4. Criteri morfosintàctic	Relació paradigmàtica amb alguna altra ULE identificada: <ul style="list-style-type: none"> • ULE nominal (terme prototípic) • ULE verbal (unitat eventiva prototípica) • ULE adjectival
5. Criteri semàntic	Compleció del camp semàntic respecte a la gradació o complementarietat de la ULE
C. Criteri lexicogràfic	
6. Criteri terminogràfic	Inclusió de la ULE en els diccionaris especialitzats

Quadre 1: Llista de criteris lingüístics per a la selecció de les ULE

Els criteris textuais (criteri terminològic i criteri discursiu) s'apliquen amb relació a un corpus textual constituït per documents sobre malalties minoritàries. El criteri lexicogràfic (criteri terminogràfic) s'aplica amb relació a un corpus lexicogràfic constituït per dos diccionaris especialitzats. Exposem les característiques d'aquests corpus a continuació.

Registre	Corpus textual		Corpus lexicogràfic	
	Documents	Paraules	Diccionaris	Entrades
Més especialitzat	16 resums de tesi	9 253	<i>DEMCAT</i>	> 75 300
	10 articles de recerca	26 878	<i>TCS</i>	16 066
Menys especialitzat	14 articles divulgatius	8 356		
	12 guies divulgatives	9 315		

Taula 2: Caracterització dels corpus de referència per a la selecció de les ULE

A efectes de validar les hipòtesis, en el present estudi de casos es prioritzaran el criteri morfosintàctic i el criteri terminogràfic. S'entén que totes les ULE objecte d'estudi podrien haver figurat en el corpus textual, per bé que no sempre es dona aquesta circumstància. Especifiquem el compliment dels criteris —en sentit positiu ([+]) o negatiu ([−])— per a cada ULE a continuació.

ULE	Criteri 1	Criteri 2	Criteri 3	Criteri 4	Criteri 5	Criteri 6
<i>esplenectomia</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]	[−]	[+]
<i>esplenectòmic</i> _A	[+]	[−]	[−]	[+]	[−]	[−]
<i>esplenectomitzar</i> _V	[−]	[−]	[+]	[+]	[−]	[−]
<i>hemopoesi</i> _N	[−]	[−]	[+]	[+]	[−]	[+]
<i>hemopoètic</i> _A	[+]	[−]	[−]	[+]	[−]	[−]
<i>diagnòstic</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]	[−]	[+]
<i>diagnòstic</i> _A	[+]	[−]	[−]	[+]	[−]	[+]
<i>diagnosticar</i> _V	[+]	[+]	[−]	[+]	[−]	[+]
<i>esclerosi</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]	[−]	[+]
<i>esclerosant</i> _A	[−]	[−]	[−]	[+]	[−]	[+]
<i>esclerosar</i> _V	[−]	[−]	[−]	[+]	[−]	[−]
<i>naixement</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>néixer</i> _V	[+]	[+]	[−]	[+]	[+]	[+]
<i>fosforilació</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]	[−]	[+]
<i>fosforilatiu</i> _A	[+]	[+]	[+]	[+]	[−]	[−]
<i>fosforilar</i> _V	[+]	[+]	[−]	[+]	[−]	[−]

Taula 3: Anàlisi del compliment dels criteris lingüístics en relació amb les ULE

Atesos els objectius del present estudi de casos, el criteri morfosintàctic (criteri 4) es compleix indefectiblement: cada bloc d'ULE inclou, com a mínim, un nom del mateix paradigma. Així mateix, la combinació dels criteris textuais (criteris 1 i 2) amb el criteri morfològic (criteri 3) permet de distingir inicialment tres grups d'ULE:

- Les ULE eventives amb marcatge morfològic explícit (*esplenectomia*_N, *esplenectomitzar*_V, *hemopoesi*_N, *diagnòstic*_N, *esclerosi*_N, *naixement*_N, *fosforilació*_N, *fosforilatiu*_A)
- Les ULE eventives sense marcatge morfològic explícit (*diagnosticar*_V, *néixer*_V, *fosforilar*_V)
- Les ULE no eventives (*esplenectòmic*_A, *hemopoètic*_A, *diagnòstic*_A)

Per a validar les hipòtesis del present estudi de casos a partir del criteri lexicogràfic, és pertinent d'analitzar les definicions que proporcionen els diccionaris terminològics (*TCS* i *DEMCAT*). Destaquem diversos elements pertinents d'un article lexicogràfic: el definit (en aquest cas, la ULE)

i el definidor (els elements lingüístics de la definició); el definidor s'inicia amb un descriptor (una paraula de la mateixa categoria lèxica que el definit) o un transpositor (una paraula d'una categoria lèxica diferent a la del definit) (Seco, 1987).

3.2. Objectius

El present estudi de casos s'emmarca en una recerca de tesi doctoral sobre l'eventivitat en terminologia (Pozuelo-Ollé, 2019). L'originalitat respecte d'aquell treball consisteix en una aproximació eminentment lexicogràfica per a analitzar el valor eventiu d'una selecció representativa de les unitats lèxiques especialitzades (ULE).

Ens basem en els problemes que suposa la representació lexicogràfica de l'eventivitat en terminologia, i ens proposem de cobrir algunes mancances lexicogràfiques, tenint en compte les limitacions metodològiques de la recerca. Exposem els quatre objectius a partir dels quals enfocarem l'anàlisi a continuació:

- Objectiu 1: comprovar el grau d'inclusió terminogràfica de les ULE.
- Objectiu 2: contrastar la inclusió terminogràfica entre les categories lèxiques.
- Objectiu 3: contrastar la inclusió terminogràfica entre els procediments morfològics.
- Objectiu 4: identificar marques lèxiques explícites d'eventivitat en les definicions terminogràfiques.

3.3. Anàlisi

3.3.1. La inclusió terminogràfica de les ULE

En la present anàlisi valorem el caràcter neològic de les unitats lèxiques especialitzades (ULE) a partir del criteri lexicogràfic: una ULE és neològica si no figura en els diccionaris especialitzats del nostre corpus lexicogràfic (*TCS* i *DEMCAT*). Aquest criteri permet d'establir caracteritzacions diverses segons les propietats lingüístiques de les ULE.

L'anàlisi superficial de la neologicitat de les ULE té en compte tres variables pertinents, que hem especificat en els apartats anteriors: la categoria lèxica, el procediment morfològic, i el compliment del criteri lexicogràfic. Reproduïm la caracterització de les ULE segons aquests criteris a continuació.

ULE	Categoria lèxica	Procediment morfològic	Compliment del criteri lexicogràfic en el leinari
<i>esplenectomia</i> _N	Nom	Composició culta	[+]
<i>esplenectòmic</i> _A	Adjectiu	Sufixació	[-]
<i>esplenectomitzar</i> _V	Verb	Sufixació	[-]
<i>hemopoesi</i> _N ²	Nom	Composició culta	[+]
<i>hemopoètic</i> _A	Adjectiu	Sufixació	[-]
<i>diagnòstic</i> _N	Nom	Composició culta	[+]
<i>diagnòstic</i> _A	Adjectiu	Derivació zero	[+]
<i>diagnosticar</i> _V	Verb	Derivació zero	[+]
<i>esclerosi</i> _N	Nom	Composició culta	[+]
<i>esclerosant</i> _A	Adjectiu	Derivació zero	[+]
<i>esclerosar</i> _V ³	Verb	Derivació zero	[-]
<i>naixement</i> _N	Nom	Sufixació	[+]
<i>nèixer</i> _V	Verb	(Formació patrimonial)	[+]
<i>fosforilació</i> _N	Nom	Sufixació	[+]
<i>fosforilatiu</i> _A	Adjectiu	Sufixació	[-]
<i>fosforilar</i> _V	Verb	Derivació zero	[-]

Taula 4: Anàlisi bàsica de la neologicitat de les ULE

Observem una regularitat en la inclusió sistemàtica de les ULE nominals en el leinari, sense distinció per procediments morfològics. Aquesta constatació és coherent amb el principi teòric segons el qual els termes prototípics són noms, i les unitats lèxiques d'altres categories s'hi subordinen (Cabré, 1999). Per tant, els diccionaris especialitzats prioritzen la descripció de les unitats terminològiques prototípiques, és a dir, els noms utilitzats en l'àmbit d'especialitat pertinent.

Per a obtenir conclusions més precises, convé d'afegir dues subvariables a l'anàlisi: el diccionari especialitzat (*TCS* o *DEMCAT*), i la ubicació de la ULE en el diccionari (leinari o altres elements de la microestructura). Adaptem la taula anterior per a donar compte del tractament diferenciat segons el diccionari a continuació.

² La forma *hemopoesi* figura com a variant (sinònim complementari) de *hematopoesi*, definit d'aquesta entrada lexicogràfica en el *TCS* i en el *DEMCAT*. A efectes de l'anàlisi subsegüent del tractament lexicogràfic, en aquest cas farem referència a l'entrada corresponent al definit *hematopoesi*.

³ La forma *esclerosat -ada* figura en el leinari del *DEMCAT* amb funció adjectival.

ULE	Compliment del criteri lexicogràfic en el lemarí		Compliment del criteri lexicogràfic en la microestructura	
	TCS	DEMCAT	TCS	DEMCAT
<i>esplenectomia</i> _N	[-]	[+]	[-]	[+]
<i>esplenectòmic</i> _A	[-]	[-]	[-]	[-]
<i>esplenectomitzar</i> _V	[-]	[-]	[-]	[-]
<i>hemopoesi</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>hemopoètic</i> _A	[-]	[-]	[-]	[+]
<i>diagnòstic</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>diagnòstic</i> _A	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>diagnosticar</i> _V	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>esclerosi</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>esclerosant</i> _A	[-]	[+]	[+]	[+]
<i>esclerosar</i> _V ⁴	[-]	[-]	[-]	[-]
<i>naixement</i> _N	[-]	[+]	[+]	[+]
<i>néixer</i> _V	[-]	[+]	[+]	[+]
<i>fosforilació</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>fosforilatiu</i> _A	[-]	[-]	[-]	[-]
<i>fosforilar</i> _V	[-]	[-]	[+]	[+]

Taula 5: Anàlisi detallada de la neologicitat de les ULE

Observem una tendència contrastiva en la inclusió de les unitats lèxiques que matissa la regularitat inicial: l'abast del diccionari determina la presència d'ULE no nominals en el lemarí. En aquest sentit, el factor que pot explicar aquestes diferències respon a un criteri quantitatiu (nombre d'entrades), atesa la coincidència en els criteris qualitatius (graü d'expertesa dels autors i dels destinataris, extensió del domini, propòsit del diccionari, i metodologia de tractament de les dades).

3.3.2. La representació lexicogràfica de l'eventivitat de les ULE

En la present anàlisi valorem la presència de marques lèxiques que especifiquin el valor eventiu de les unitats lèxiques especialitzades (ULE) a partir de les definicions corresponents. Atesa l'estructura morfològica, considerem que totes les ULE poden aparèixer en un context discursiu eventiu (dins o fora del nostre corpus textual).

Per a identificar les marques lèxiques eventives, en aquesta anàlisi ens basem en el contingut de les definicions, i no incloem les ULE neològiques estrictes (les ULE que no compleixen el criteri lexicogràfic en el lemarí). Indiquem la presència de marques lèxiques eventives —marca eventiva ([+]), marca resultativa ([-]), o marca mixta eventiva-resultativa segons el descriptor ([±])— per a cada ULE no neològica estricta a continuació.

⁴ Alguns definidors inclouen la unitat lèxica especialitzada *esclerosat* (i les formes flexionades corresponents) amb funció adjectival en el *DEMCAT*, dins de les entrades corresponents als definits *esclerectomia*, *esclerós -osa*, *infart miocardiàc*, *parafimosi*, i *pols tard*.

ULE	Compliment del criteri lexicogràfic en el leuari		Presència de marques lèxiques eventives en la microestructura	
	TCS	DEMCAT	TCS	DEMCAT
<i>esplenectomia</i> _N	[-]	[+]		[±]
<i>esplenectòmic</i> _A	[-]	[-]		
<i>esplenectomitzar</i> _V	[-]	[-]		
<i>hemopoesi</i> _N	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>hemopoètic</i> _A	[-]	[-]		
<i>diagnòstic</i> _N	[+]	[+]	[-]	[-]
<i>diagnòstic</i> _A	[+]	[+]	[±]	[±]
<i>diagnosticar</i> _V	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>esclerosi</i> _N	[+]	[+]	[-]	[-]
<i>esclerosant</i> _A	[-]	[+]		[±]
<i>esclerosar</i> _V	[-]	[-]		
<i>naixement</i> _N	[-]	[+]		[+]
<i>néixer</i> _V	[-]	[+]		[+]
<i>fosforilació</i> _N	[+]	[+]	[-]	[-]
<i>fosforilatiu</i> _A	[-]	[-]		
<i>fosforilar</i> _V	[-]	[-]		

Taula 6: Anàlisi bàsica de l'eventivitat lexicogràfica de les ULE

Reproduïm les definicions íntegres de les ULE i les classifiquem segons el valor predicatiu (eventiu, resultatiu, o mixt eventiu-resultatiu) a continuació.

A. ULE amb valor eventiu d'acord amb la microestructura	
hemopoesi _N : procés de formació, maduració i pas a la sang dels diferents tipus de cèl·lules sanguínies a partir de cèl·lules mare	(TCS; DEMCAT)
diagnosticar _V : fer el diagnòstic d'una malaltia	(TCS; DEMCAT)
naixement _N : acció de néixer, de sortir del claustre matern el fetus viable	(DEMCAT)
néixer _V : sortir, un fetus viable, del claustre matern	(DEMCAT)
B. ULE amb valor resultatiu d'acord amb la microestructura	
diagnòstic _N : determinació de la naturalesa de la malaltia d'un pacient per mitjà de l'estudi dels seus símptomes i signes i de la realització d'exploracions complementàries	(TCS)
diagnòstic _N : determinació d'un problema de salut a través d'una característica definidora o d'una malaltia a través dels signes i símptomes que li són propis	(TCS)
diagnòstic _N : coneixença que s'adquireix de l'estat psicofísic del malalt per l'observació dels signes patològics	(TCS)
diagnòstic _N : determinació de la naturalesa de la malaltia o problema de salut d'un pacient per mitjà de l'estudi dels seus símptomes i signes i de la realització d'exploracions complementàries	(DEMCAT)
<p>esclerosi_N: enduriment patològic dels teixits o òrgans a causa de la hiperplàsia del teixit conjuntiu que entra en llur estructura, generalment secundària a un procés inflamatori (TCS; DEMCAT)</p> <p>fosforilació_N: addició d'un grup fosfat a una proteïna, o a qualsevol altra molècula, mitjançant una proteïna-cinasa, el qual pot provocar que experimenti un canvi en l'activitat enzimàtica (TCS)</p>	
C. ULE amb valor mixt eventiu-resultatiu d'acord amb la microestructura	
esplenectomia _N : extirpació de la melsa	(DEMCAT)
diagnòstic _A : que serveix per a reconèixer	(TCS; DEMCAT)
esclerosant _A : que produeix esclerosi	(DEMCAT)
fosforilació _N : incorporació d'un grup fosfat a una molècula	(TCS; DEMCAT)

Quadre 2: Reproducció de les definicions de les ULE no neològiques estrictes

El descriptor o transpositor constitueix l'element bàsic per a establir el valor predicatiu. Mostrem la relació d'equivalència sintàctica-semàntica (coincidència respecte al valor predicatiu) entre les ULE no neològiques estrictes i els descriptors o transpositors corresponents a continuació.

ULE	Presència de marques eventives en la ULE		Presència de marques eventives en el descriptor o transpositor	
	Morfologia	Corpus textual	TCS	DEMCAT
<i>esplenectomia</i> _N	[±]	[+]		[±]
<i>esplenectòmic</i> _A	[±]			
<i>esplenectomitzar</i> _V	[+]			
<i>hemopoesi</i> _N	[±]		[+]	[+]
<i>hemopoètic</i> _A	[±]			
<i>diagnòstic</i> _N	[±]	[+]	[±] [-]	[±]
<i>diagnòstic</i> _A	[±]		[+]	[+]
<i>diagnosticar</i> _V	[+]	[+]	[+]	[+]
<i>esclerosi</i> _N	[±]	[+]	[±]	[±]
<i>esclerosant</i> _A	[±]			[+]
<i>esclerosar</i> _V	[+]			
<i>naixement</i> _N	[±]	[+]		[+]
<i>néixer</i> _V	[+]	[+]		[+]
<i>fosforilació</i> _N	[±]	[+]	[±]	[±]
<i>fosforilatiu</i> _A	[±]	[+]		
<i>fosforilar</i> _V	[+]	[+]		

Taula 7: Anàlisi detallada de l'eventivitat lexicogràfica de les ULE

En les ULE nominals, alguns descriptors presenten una predicació mixta eventiva-resultativa, mentre que, en les ULE adjectivals i verbals, els descriptors o els transpositors documentats són eventius. Aquesta distribució permet de mantenir, en general, l'equivalència sintàctica-semàntica entre la ULE i el descriptor o el transpositor corresponent, com es pressuposa en una definició pròpiament terminogràfica (Rebagliato Nadal, 2009).

Per a delimitar el tipus de predicació (eventiva o resultativa), podem analitzar amb més detall el contingut de les definicions. Les definicions il·lustren els dos tipus bàsics de predicació: l'eventivitat lèxica (a partir del descriptor o transpositor) i l'eventivitat oracional. Mostrem les unitats lèxiques que, en la present anàlisi, denoten eventivitat o resultativitat a continuació.

Categoria lèxica	Eventivitat		Resultativitat		Eventivitat o resultativitat	
	Lèxica	Oracional	Lèxica	Oracional	Lèxica	Oracional
ULE nominals	<i>acció</i> <i>procés</i>	<i>a partir de</i>	<i>coneixença</i>	<i>a causa de</i> <i>a través de</i> <i>mitjançant</i> <i>per</i> <i>per mitjà de</i>	<i>addició</i> <i>determinació</i> <i>enduriment</i> <i>extirpació</i> <i>incorporació</i>	
ULE adjectivals					<i>que produeix</i> <i>que serveix</i>	
ULE verbals	<i>fer</i> <i>sortir</i>					

Taula 8: Llista d'elements lingüístics que expressen l'eventivitat lexicogràfica de les ULE

Observem que, en absència d'un descriptor o d'un transpositor explícit clarament eventiu (eventivitat lèxica), certs marcadors discursius ens permeten de determinar el grau d'eventivitat del definidor. D'una banda, les preposicions amb valor causal (*a causa de*) o instrumental (*a través de*, *mitjançant*, *per*, *per mitjà de*) introdueixen un sintagma nominal eventiu i, per contrast, determinen el

valor resultatiu de la primera part dels definidors corresponents, que contenen els descriptors. D'altra banda, la preposició locativa *a partir de*, anteposada a una entitat (predicació resultativa), reforça el valor eventiu del descriptor *procés* i els complements explícits.

4. Conclusió

Tenint en compte les limitacions metodològiques d'aquest estudi respecte a la quantitat de neònims i la selecció de processos neològics, hem detectat algunes tendències objectives respecte a la inclusió i la representació lexicogràfica de les unitats lèxiques especialitzades (ULE).

Hem constatat que les ULE menys neològiques segons el criteri lexicogràfic s'associen a la categoria lèxica nominal, situació que es presenta de manera gairebé sistemàtica en el leuari i en la microestructura dels dos diccionaris analitzats. No disposem de prou dades per a establir relacions entre la neologicitat i el procediment morfològic de les ULE.

Les ULE no neològiques respecten majoritàriament l'equivalència sintàctica-semàntica (categoria lèxica i valor de la predicació) entre el definit i el descriptor o transpositor, fins i tot en els casos de noms amb predicació mixta eventiva-resultativa. Els definidors poden resoldre les ambigüitats detectades mitjançant la inclusió de marcadors discursius.

Bibliografia

BERNAL, Elisenda; CABRÉ, Maria Teresa (2015). «La neologia per conversió sintàctica i per lexicalització». FREIXA, Judit; BERNAL, Elisenda; CABRÉ, Maria Teresa [ed.]. *La neologia lèxica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 119-131.

BOBNEO = OBSERVATORI DE NEOLOGIA (2018). *Cervador OBNEO*. [Base de dades amb accés restringit des de la Plataforma OBNEO]. <http://obneo.iula.upf.edu/pobneo/index.php>.

BRETONNEL COHEN, Kevin; PALMER, Martha; HUNTER, Lawrence (2008). «Nominalization and Alternations in Biomedical Language». *PLoS ONE* 3 (9). 1-21.

CABRÉ, Maria Teresa (1992). *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries.

CABRÉ, Maria Teresa (1999). *La terminología: representación y comunicación. Elementos para una teoría de base comunicativa y otros artículos*. Barcelona: Documenta Universitaria; Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

CABRÉ, Maria Teresa (2002). «La derivació». SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ-SALDANYA, Manuel [ed.]. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries. 731-775.

CABRÉ, Maria Teresa (2004). «La importància de la neologia per al desenvolupament sostenible de la llengua catalana». OBSERVATORI DE NEOLOGIA [ed.]. *Llengua catalana i neologia*. Barcelona: Meteora. 17-45.

CAÑETE, Paola; FERNÁNDEZ-SILVA, Sabela; JANER, Francina (2015). «La neologia per composició culta». FREIXA, Judit; BERNAL, Elisenda; CABRÉ, Maria Teresa [ed.]. *La neologia lèxica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 53-69.

DEMCAT = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, FUNDACIÓ ACADEMIA DE CIÈNCIES MÈDIQUES I DE LA SALUT DE CATALUNYA I DE BALEARNS; ENCICLOPÈDIA CATALANA SAU; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA; GENERALITAT DE CATALUNYA – DEPARTAMENT DE SALUT (2015-2018). *Diccionari enciclopèdic de medicina (DEMCAT): Versió de treball*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/183.

ESTOPÀ, Rosa (2010). «La neologia especialitzada, repte constant per al mediador lingüístic». COROMINA, Eusebi; MESTRES, Josep Maria [ed.]. *Aspectes de terminologia, neologia i traducció*. Barcelona: Societat Catalana de Terminologia; Universitat de Vic. 15-39.

GARCÍA PALACIOS, Joaquín (2009). «La competencia neológica especializada en el estudio y la

- actuación sobre la neología terminológica». *Revue française de linguistique appliquée* 14 (2). 17-30.
- GRÀCIA, Lluïsa (2002). «Formació de mots: composició». SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ-SALDANYA, Manuel [ed.]. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries. 777-829.
- GRIMSHAW, Jane (1990). *Argument Structure*. Massachusetts (Estats Units): Massachusetts Institute of Technology.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- KORNFELD, Laura; RESNIK, Gabriela (2003). «Sintagmas terminológicos con adjetivos deverbales». INSTITUTO DE LINGÜÍSTICA TEÓRICA E COMPUTACIONAL [ed.]. *Terminologia e indústrias da língua. Actas do VII Simpósio Ibero-Americano de Terminologia*. Coïmbra (Portugal): Instituto de Linguística Teórica e Computacional. 545-564.
- LORENTE, Mercè (2007). «Les unitats lèxiques verbals dels textos especialitzats. Redefinició d'una proposta de classificació». CABRÉ, Maria Teresa; LORENTE, Mercè; ESTOPÀ, Rosa; FREIXA, Judit; MARTÍ-OLIVELLA, Jaume; TEBÉ I SORIANO, Carles [ed.]. *Estudis de lingüística i de lingüística aplicada en honor de M. Teresa Cabré Castellví. Volum 2: De deixebles*. Barcelona: Documenta Universitaria; Institut Universitari de Lingüística Aplicada. 365-380.
- LORENTE, Mercè; CANTERO, Laura (2015). «La neologia per sufixació». FREIXA, Judit; BERNAL, Elisenda; CABRÉ, Maria Teresa [ed.]. *La neologia lèxica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 29-51.
- MANIEZ, François (2001). «Extraction d'une phraséologie bilingue en langue de spécialité : corpus parallèles et corpus comparables». *Meta* 46 (3). 552-563.
- NAPOLI, Donna Jo (1989). *Predication theory. A case study for indexing theory*. Cambridge (Regne Unit): Cambridge University Press.
- POZUELO-OLLÉ, Òscar (2019). *L'eventivitat en els textos i en els diccionaris especialitzats en biomedicina*. [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; Institut de Lingüística Aplicada. <http://tdx.cat/handle/10803/667927>.
- REBAGLIATO NADAL, Joan (2009). *La definició terminològica*. Barcelona: Eumo (Universitat de Vic); TERMCAT, Centre de Terminologia.
- RONDEAU, Guy (1981). *Introduction à la terminologie*. Chicoutimi (Canadà): Gaëtan Morin.
- RULL, Xavier (2004). *La formació de mots. Qüestions de normativa*. Vic: Eumo (Universitat de Vic).
- SECO, Manuel (1987). *Estudios de lexicografía española*. Madrid: Paraninfo.
- TCS = TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2015-2018). *Terminologia de ciències de la salut*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/198.
- VENDLER, Zeno (1967). *Linguistics in Philosophy*. Ithaca (Estats Units): Cornell University Press.
- WILLIAMS, Edwin (1994). *Thematic Structure in Syntax*. Massachusetts (Estats Units): Massachusetts Institute of Technology.